

סימן ז

מטרת עבודת ה' והמצוות לאר"י ז"ל

המחלוקת במהות וערך קיום המצוות למקובלים הקדמונים / שיטת האריז"ל בעניין תכלית עבודת ד' וקיום המצוות / דברי המהר"ח"ו בשערי קדושה מול דבריו במבוא שערים / ביאור הרש"ש הק' לזה / ביאור התורת חכם וסיעתיה בדברי הרש"ש הק' / האם אנחנו מבררים בעבודתינו בידורים ממחצב המלאכים / שיטות בעל התניא ונפש החיים במטרת המצווה ונקודת מחלוקתם בכללות / סיכום

לרבר"מ בישיבת שלום רב!

אני שולח לך דברים בעקבות מה שדברנו בער"ש בעניין מטרת האדם בעבודת ד', ואמרת שידוע כי האר"י חידש שעבודת האדם היא לצורך תיקון העולמות העליונים ולא לצורך האדם. אמנם אני טענתי כי צריך לבדוק זאת כיון שלענ"ד לא כן סב"ל דרך החסידות החדשה באר"י, ועוד שנדמה לי כי אין זה חידושו של האר"י ז"ל.

והנה זיכנתי להתיישב בזה מעט, ואת שיצא לי אני שולח לך, ואשמח שכבוד תורתו יעבור על הדברים ויחכימיני בהערותיו הנפלאות כדרכו בקודש. אמנם אני מזהירו כי יש כאן עוד שדה עבודה רחב ואני רק באתי לפתוח בזה מעט פתח. ישוטטו הרבים ותרבה הדעת. וזו התחילה בעזרת אל נורא עלילה.

המחלוקת במהות וערך קיום המצוות למקובלים הקדמונים

לקיום מצוות מפני תיקון שלימות האדם וצירופו מן הטבע: "התבאר לך כי הפעולות האלהיות שהם מצות התורה הם ראויים לאדם לפי מדריגת נפשו האלהית שהיא בקרב, והפעולות האלו הם השלמת האדם שבהם יושלם עד שהוא הבריאה אשר

דעת המהר"ל בזה

הנה אמנם כבר בקרב רבותינו הקדמונים שנחשבו על המקובלים תמצא דעות שונות ביחס למהות וערך קיום המצוות באופן כללי. כך למשל אצל המהר"ל וסיעתיה שעל המקובלים יחשב, מודגש הצורך

העליון וייחודו. וכן כתב (שם חלק ב פרק א): "כי הצדיקים בעבודתם ובמעשיהם הטובים מוסיפים כח בגבורה כי ימשיכו האור והשפע מן המקור עד בית המלכות, וכמו שאמרו רז"ל במדרש איכה בפסוק 'ויצא מן בת ציון כל הדרה'. רבי עזריה בשם רבי יהודה ב"ר סימון אמר: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מוסיפין כח בגבורה, כמה דאת אמר: 'באלהים נעשה חיל' עד כאן. והוא מה שאנו בבאורו, כי בעשיית התורה והמצות ימשיכו האור מן העדן אל הנהר, ומן הנהר אל הגן - סוד כנסת ישראל שהיא אלהים - ונותנין בה און וחיל, ואז היא מתגברת בעזרתן של ישראל, כי היא גבורה תחתונה. ובמדרש ילמדנו אמרו בזה הלשון: וכל מאמצי כח, אמר רבי יוחנן: שכך היו הצדיקים מאמצי כח הגבורה, שהרי יעקב אבינו עדיין בנימין אצלו והקדים להתפלל, הוי אומר: 'ואל שדי יתן לכם רחמים' וגו' עד כאן, הנה כי הנביאים והצדיקים בעבודתם ובתפלתם מאמצים כח הגבורה סוד ה"א אחרונה, כי הם ממשיכים אליה האור והעוז מראש אמנה, ומיחדים אותה עם דודה סוד צדיקו של עולם האור המאיר עיניה, והצדיק למטה מעורר הצדיק למעלה ושניהם מתקנים ועושים הכבוד העליון, ומוסיפים ומאמצים כחו זה מלמטה

בה רצון בוראו, כי מצד שיש בו נפש אלהי שיש בו הכנה אלהית, לכך אין השלמתו בדבר שהוא טבעי, אבל השלמתו בתורה ובמצוה שהוא על הטבע. ודבר זה מבואר במקומות הרבה שמצות התורה הם יותר במדריגה ובמעלה מן הטבע" (תפארת ישראל פ"ב).

וכן כתב עוד: "הדרכים והפעולות אשר הם מביאים אל ההצלחה הם מצות התורה, שבזולתם היה נשאר בכח כמו שיתבאר עוד, והם הם כמו החבל שמעלין את האדם מבור התחתיות הוא העולם השפל אל עולם העליון להושיב אותו עם המלך ה' צבאות עין בעין וכמו שיתבאר ענין זה. כי המצות הם צירוף האדם מן הגשמי עד שאין האדם טבעי חמרי בעל הויה והפסד כמו שהם הדברים הטבעיים החומרים. כי כל המצות מחייב אותם השכל שכך וכך יעשה, וכאשר האדם עושה המצוה שהשכל מחייב הרי בזה יוצאה נפשו מן הטבע החמרית ודבקה בשכלי, כי השכל האלהי מחייב המצוה וזהו צירוף וזיכוך נפשי כמו שית" (שם פ"ד).

שיטת בעל עבוה"ק - העבודה צורך גבוה

מאידיך לדעת בעל עבודת הקודש וסיעתיה, עיקר סיבת עבודת האדם בתורה ומצוות הוא לתיקון העולם

העולם העליון וייחוד השכינה מידת המלכות עם דודה באהבה. וגם כי האדם ניזון מהשפע היורד אחר הייחוד אין זה עיקר ותכלית העבודה (עי' שם חלק ב פרק ה באריכות מה שהסביר בזה).

וזה מלמעלה, והצדיק של מעלה מתגבר כשיש צדיקים למטה שמאמצים כחו בסוד תנו עוז לאלהים".

הנה מבואר לדעת הרב בעל עבודת הקודש, כי עניין המצוות הוא לתיקון

שיטת האר"י ז"ל בעניין תכלית עבודת ד' וקיום המצוות

הקטורת. והנה מכל בחי' אלו הנז' נשארו בחינות מהם בתוך הקלי' שלא יכלו להתברר אז והנה הם מתבררים מאז ועד עתה עד ביאת המשיח... והנה עולם העשייה יש בו ד' חלקים דצח"מ ובלי ספק שאפילו הדומם שהוא עפר ואבנים והמתכות וכיו"ב מוכרח שיש בתוכם כח חיות ורוחניות המקיים אותו, ויש עליו מזל ושוטר המקיים ומגדל אותו."

והנה בע"ח שער נ' פ"א ביאר הרב כי מטרת בריאת האדם קשורה למציאות ניצוצות נפולים אלו: "הנה רצה המאציל יתברך שמו שבזו הארץ התחתונה יהיה בה כל כללות אבי"ע וזהו בעמו ישראל אשר בחר בהם שהם יקשרו כל ד' עולמות ביחד כאן למטה והטעם כדי שיהיה בהם כח לברר כל הביוררים שיש מעץ הדעת טו"ר מד' בחינות אבי"ע."

וממשיך הרב בשער המצוות (שם): "והנה כשנברא אדה"ר הובררו כל

תפקיד האדם בירור ניצוצות הק'

בדברי האר"י ז"ל מצאנו שתי מגמות בעניינם של המצוות, ומפאת הצורך נבאר הדברים על מכונם כדבעי ובלשונו של הרב. הנה **בשער המצוות** פר' עקב סיכם האר"י ז"ל עניין בירורי הניצוצות הנפולים שעל האדם לעשות בעבודתו. וכך לשונו (בקיצור נמרץ): "דע כי בתחילת האצילות נאצלו ז' המלכים הנודעים וכאשר מתו וירדו למטה מעולם שהוא עתה נקרא עולם האצילות, הנה בהם היו כל העולמות וכל הנבראים כולם. ובהם היו כלולים ד' עולמות אבי"ע. ולכן כאשר חזרו ונתקנו והובררו מן הסיגים המעורבים בהם מהמובחר הוברר אצילות והיותר גרוע ממנו עולם הבריאה ואח"כ היותר גרוע ממנו ונעשה יצירה... ונעשה עשייה ויותר גרוע ממנו שלא יכול להתברר אז הוא נשאר בקליפות בסוד חיות ונשמה אליהם כנודע בסוד יא' סממני

פרק ג' כתב הרב כך: "הנה כשחטא אדם בעץ הדעת שהיא מוח ג' דז"א הכולל חסדים וגבורות, וגרם בו ג' פגמים הנ"ל, נתאחזו בהן החיצונים, ואותן קלי' דנוגה נתאחזו בהן החיצונים ולקחו אותן האורות. ואז קלי' נוגה נעשית עץ הדעת טו"ר - לפי שהחסדים לעולם נשארין טוב ואין שם שדים אלא בחי' מלאכים ממש דממנין על צבא השמים, כנזכר בתקונים ס"ו. אך בודאי שיש בהם רע כל שהוא, לא מפאת עצמו, רק מפאת רע הגבורות הנאחזות בהן. ואמנם הגבורות נדבקים בהם הרע של החיצונים וחזרו להיות שדים...ואז נקרא קליפת נוגה עץ הדעת טו"ר בחינת חו"ג. וכשאדם נולד הנה אותו הנפש שלו צריכה לברר אותן הניצוצין המגיעין לחלקו שנפלו ממנה ע"י חטא אדה"ר בקלי' נגה אשר זה כונת לידת האדם בעה"ז והבן זה. והנה ע"י המצות מבררת אותן החלקים שנפגמו ונפלו שם".

עוד ממשיך שם הרב ומתאר, שהאב והאם מושכים לילד נפש מלמעלה בהתאם לזכויותיהם ועל נפש זו מתלבש לבוש שנעשה מניצוצות שהיו בקלי' נוגה שההורים ביררו. ובפ"ג מסביר הרב אר"י ז"ל כי הלבוש הנברר מהקלי' נוגה הוא היצר הרע והטוב של האדם, והוא ככלי שאל תוכו נכנסת נפש דעשיה שהוריו

בחי' הנשמות שהיו מעורבים בקליפות וכולם נכללו באדה"ר כנודע, בסוד: 'אדם אתם'. והרי חלק העליון שבעשייה שהוא אדם, היה אז מבורר. ואחר שנברא אדם...תיקן מבחי' עשייה רק את הבחי' השנית והוא בחי' הבע"ת. וז"ס: 'ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולכל החיה'...ואחר שחטא אדה"ר חזרו כל הבחי' להתקלקל. ובחי' נשמות בני אדם, ובחי' נפשות בע"ח אשר היו כבר מבוררים, חזרו וירדו בעמקי הקליפות ונתערבו עם הסיגים והקליפות טוב ברע כבתחילה קודם שהובררו".

בהמשך דבריו שם מברר האר"י ז"ל, כי לכך יש חשיבות באכילה ובכוונה ובברכה כדי לתקן ולברר הניצוצות הקדושים שנפלו. ומסכם הרב: "הנה נתבאר לעיל ב' בחינות בעניין האכילה. הא' הוא בירור המאכל בעצמו, הטוב שבו מן הסיגים המעורבים בו ע"י חטא אדה"ר, וגם מה שהיה מעורב בהם מתחילת ברייתן מששת ימי בראשית" (ואין כאן המקום לפרט הבחינה השניה שהיא בירור הנשמות המגולגלות. וכדברי הרב כאן תראה בע"ח שער טל פ"א וכן בשער ג).

האר"י ז"ל בשער נ' - תפקיד הבירור להשלים חלקי נפש

והנה מצאנו שתי נוסחאות ומגמות מה נעשה עם בירורים אלו. בשער נ'

העליונה ע"י מעשיו מבירורי המלכים, ולא ממה שנפשו נפלה לקלי'. וכן כתב הרב בשער טל' דרוש ג' וזה לשונו:

"דע כי בעת מיתת המלכים כאשר ירדו למטה, היו בהם כל הבחי' שהם אבי"ע. והנה בחלק עשייה עצמה יש ד' בחי' והם כסדרן ממטה למעלה דומם צומח חי מדבר. והענין: כי בוודאי שאפילו בדומם שהוא עפר והאבנים וכיוצא בהם, הוא מוכרח שיהיה בהם חיות רוחניות ומזל ושוטר עליו מלמעלה, דאל"כ לא היתה עפר מוציאה דשאים וזרעים אם לא היה בהם חיות. אמנם מדרגות חיות דצומח הוא למעלה מהם. כי אנו רואין שהוא צומח וגדל כבני אדם, ובוודאי כי חיות אשר בתוכו גורם לו גידול הזה. וחיות הבעל חי למעלה מהם שיש בהם נפש יותר בבירור, וכמ"ש: ורוח הבהמה היורדת למטה בארץ. וחיות האדם המדבר הוא למעלה מהם. ואין לך שום נברא בעולמות כולם שאין בהם מן בירור המלכים הנ"ל והכל נכלל בהן ומכל הבחי' הנ"ל יש בקלי' מן מיתת המלכים. והנה מן כל הבחי' הנ"ל הם נבררין ויוצאין מתוך הקלי' ואמנם היותר מעולה שבהם הובררה באצילות, והגרוע ממנו הובררה בבריאה, והגרוע ממנו ביצירה והגרוע ממנו בעשיה, ובעשיה עצמה יש ד'

משכו לו, שהיא העצמות - הצורה. אמנם כיון שאין עצמות בלא כלי, עד שלא יגמור האדם לברר כל חלקי לבוש נפשו מקלי' נוגה, לא יזכה שתיכנס אליו הנפש דעשיה.

וכך מסכם הרב: "גם בזה תבין עניין האדם, שאפשר שכל ימיו לא יזכה להשלים נפשו, לפי שלא עשה מצוות לברר הלבוש שהוא בנוגה ואין הנפש יכולה להכנס בו." והסביר הרב שם שבירור זה נעשה ע"י תורה ומצוות.

עכ"פ מבואר כי תכלית עשיית המצוות היא כדי להשלים ע"י הבירורים שנעשים מכח התומ"צ, את חלקי לבושי הנפש שלתוכם תיכנס נפש דעשיה, מתוך חלקי הנפש דאדה"ר שנפלו לקלי'. התבאר לנו א"כ שתכלית המצוות היא להשלמת האדם ונפשו.

בע"ח שער מט' פ"ה (ח"ב קיב ע"ג) כתובים הדברים בחריפות יתירה. וכך הלשון: "והנה לא נתן הקב"ה תורה ומצוות לישראל אלא לברר ולצרף ולהסיר הסיגים מהכסף שהם לבוש הנשמה... והנה כפי מה שחסר לאדם להשלימו כך ימים קצבו לו".

האר"ז"ל בשער ח' - תפקיד הבירור לתקן המציאות העליונה

מאידך בשער ח' (לט ע"ד) ביאר האר"י ז"ל כי תפקיד האדם לתקן המציאות

עד מאד שהם בחי' י"א סמני קטורת כמ"ש במקומו. נמצא כי מכל אלו הבחי' הנ"ל יש בקלי', וצריך האדם במעשיו לתקנם ולבררם ולהעלותן ממדרגה למדרגה וכאשר יושלמו להתברר כל אלו הי"א סמני הקטורת אז בלע המות לנצח".

הרי שלזה משמע שהמצוות צורך גבוה הם ולשם בירורי המלכים שנפלו טרם חטא אדה"ר.

בחי' הנ"ל. כי המזבחר שבו הוא האדם, והגרוע ממנו הוא בעל חי, והגרוע ממנו הוא הצומח, והגרוע ממנו הוא הדומם, והגרוע מכולם הוא הנקרא זוהמא דהתוכא דדהבא, וזה לא הועיל כלום ונקרא קלי' הוא כי לא יוכלו להתברר והם דינין קשים וחזקים עד מאד שהם הקלי' ממש. והנה מוכרח הוא, שיש בתוך אלו הקליפות קצת ניצוצי קדושה קטנים

דברי המהרח"ו בשערי קדושה מול דבריו במבוא שערים

הבריאה עצמה. אכן המשכת חיותם מאז ואילך, הוצרך מעשיהם שיפרנסו עצמן, כענין הבן שבהיותו גדול אינו אוכל על שלחן אביו. ואמנם העשר ספירות עצמן אינם צריכות למעשיהם כי השפע הצריך להם להעמידן על עמדם כשנאצלו נמשך להם בהתמדה מאת האין סוף כי בעשר ספירות נאמר (תהלים ה, ה) לא יגורך רע ואין צורך להם לתקון על ידי מעשה, מה שאין כן בנבראים שהן מבחינת הנשמות ולחוקן, שהם מעורבים טוב ורע שצריכין מעשה ותקון. האמנם בבחינה אחרת והיא, כשנגרע שפע אל הנבראים, נראה חס ושלום חולשה ומעוט יכולת בעשר ספירות שאינן משפיעין בהם, לכן נאמר (דברים ל"ב י"ח): 'צור ילדך תשי', ובהפך (תהלים פרק סא): 'תנו עוז

שערי קדושה – אין צורך בעבודת האדם במחצב הספירות

והנה בשערי קדושה (ח"ג שער ב) כתב המהרח"ו שלא כפי שכתב בעץ חיים. וזה לשונו שם:

"הנה בתחילת הבריאה נבראו כל העולמות על הסדר הנזכר לעיל, מכח האין סוף ברצון הפשוט בתורת נדבה וחסד. אחר כך צריך עוד להמשיך מזון וחיות ושפע בכל העולמות להעמידן על עמדם כבזמן הבריאה ולא יותר, כמו שכתוב (קהלת ג, יד): 'ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע'. וכמו שכתוב (שם א, ט): 'ואין כל חדש תחת השמש'. וכתוב (בראשית ב, ב) ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו וגו'. שהוא ענין

"והנה כל מה שאנו מבררים תמיד בתפילותינו מיום בריאת האדם עד ימות המשיח, הכל מאלו הבחינות של המלכים הנתונים תוך הקליפות. ויש בחינות המתבררים בכל יום אף גם עתה הנוגעים אל האצילות, ויש לכל עולם מבי"ע, ויש לנשמות וכן כיוצא בכל הפרטים. ובהשתלם כל החיות והטובה והקדושה לצאת מתוכם וישארו סיגים גמורים, אז כתיב: 'ובלע המוות לנצח'."

הרי כתוב כאן מפורשות, כי הבירור נעשה באצילות ובבי"ע מסיגי המלכים, וכן מהנשמות ופשוט שכוונתו למחצב הנשמות. א"כ יש בירורי נשמות ויש בירורי ספירות. והנה יש בזה לכאורה סתירה.

לאלהים'. ועוד סיבה אחרת: כי גם אם האדם בעצמו בריא ונקי, חפץ הוא שמלבושיו יהיו מפוארים כפי גדולתו ולכן גם הספירות עצמן נראין כביכול חלופים, הן בעצמן, כשהנבראים בלי מתוקנים, וזהו: 'תנו עז לאלהים', 'ישראל אשר בך אתפאר', כנזכר לעיל."

הנה א"כ מבואר לדברי המהרח"ו, שאין צורך לעבודת האדם במחצב הספירות, שעניינם לכאורה תיקון העולמות העליונים.

מבוא שערים - האדם מתקן גם במחצב הספירות

לעומת זאת במבוא שערים (שער ב פ"ח טז ע"א) כתב וסיכם הדברים כך:

ביאור הרש"ש הק' לזה

ובדרוש ברכת המפיל עי"ש ושלא כדברי ספר שערי קדושה וכו'"

הרי לנו שהרש"ש סבר מפורשות שהלכה ומשנה אחרונה אינה כדברי השערי קדושה, ויש בירורים גם ממחצב הנשמות וגם ממחצב הספירות.

ובאמת שנלע"ד כי הרש"ש פתר את דברי האר"י ז"ל בעץ חיים שאין הדברים סותרים, ומאז חטא אדה"ר

משמע מהרש"ש שעבודת האדם כפולה - צורך גבוה (ספירות), ותיקון הנפש

והנה הרש"ש בהגהת השמ"ש על שער יז' (פ"ב אות ב) כתב כך: "ומשמ והלאה בכל יום מתבררים ועולים ברורים מכל חלקי פרטי פרצופי א"ק ואבי"ע המתייחסים לאותו היום ממחצבי הספירות והנשמות והמלאכים כמבואר כל זה בטוב טעם בספר מבו"ש ובס' עולת תמיד

תלויים בתיקון זו"ן דאצילות ותיקון זו"ן דאצילות תלויים ביד ישראל" (שם שם ה ע"א).

והנה ביאר הרב שם (י ע"א- יא) כי באדה"ר נכללו כל מחצב הנשמות (וכדרך שהאר"י ז"ל כתב בשער המצוות בחי' הנשמות) אמנם מעמדם לא היה מושלם אלא אח' באח' - כי יצא מזווג אב"א דבחי' עליונה כדסליק ברעותיה, וע"י המצוות שיעשה היה צריך להעלות הבריורים דפנים בפנים ואז יתוקן גם הוא פב"פ שימשכו לו מוחין דנשמות פב"פ.

והסביר הרב (בנהר שלום הק' לברכת מלביש ערומים כב ע"ד) כי קודם שחטא אדה"ר היה לו נר"ן מאצילות עם צלמיהם ולבושיהם שהם כתנות אור, אמנם אחר שחטא שלט בו אדם בליעל דקלי' נוגה ולקח כל המלבושים הנז' דנר"ן וחזרו להתערב בקלי' טוב ורע.

ומסכם הרב: "ונמצא עתה, כי כל מלבושי הנר"ן דאצילות ומלבושי נפש רוח נשמה חיה יחידה דבריאה יצירה עשיה שמכל פרטי פרצופי אבי"ע דכל ישראל, הם מעורבים מטוב ורע וצריך עתה לבררם שנית ע"י התורה והמצות במצות מעשיות מלבושי הנפש, וע"י התורה דרוח, וע"י הכונה דנשמה, וע"י המחשבה דחיה, וע"י רעותא דמחשבה עילאה דיחידה וכמעט שלא ניתנו התורה והמצוה

נעשית עבודה כפולה ע"י המצוות: בירורי המלכים ובירורי הנשמות - מצוות לצורך גבוה, וכן לתיקון מלבושי הנפש. וכן כתב בלשונו בכמה מקומות מנהר שלום (הקדמת רחובות הנהר דף ג עמ' ב): "המשל בזה הנה ידוע כי ישראל נקראו בנים לזו"ן דאצילות וע"י התורה והתפלות והמצות שעושים ישראל מתבררים מבחינת בירורי המלכים דזו"ן ומבחי' הנשמות ומעלים אותם למ"ן לישסו"ת לתקנם".

יש לחלק בין עבודת האדם שקודם חטא אדה"ר לאחריו

וביאר הרש"ש שמה שמצאנו שאין העבודה אלא במחצב הנשמות היינו קודם חטא אדה"ר, אבל לאחר החטא יש לנו לברר גם במחצב הספירות (ראה הק' רחובות הנהר ה ע"ד, מסומן קג ע"א ד"ה אחר שנברר ונתקן).

וכן מבהיר הרב שם, כי ע"י הבריורים מתקנים העולמות העליונים ונגדלים בשיעור קומתם (שם ד ע"א): "והנה ע"י התפילות ומצוות שעושים ישראל בימי החול, מתבררים מבירורי אורות דרפ"ח וכלים... ועי"כ נגדל שיעור קומת הזו"ן דאצילות דכל העולמות כשיעור קומת ישסו"ת, שהוא עד החזה דא"א".

וממשיך הרב ומסכם: "באופן כי תיקון כל העולמות העליונים והתחתונים

ונלע"ד, שהדבר ברור שבכוונה כתב הרב: "כמעט שלא ניתנו התומ"צ", כיון שכבר הראה למעלה כי יש עוד תכלית למצוות וזה לתיקון העולמות העליונים מביירוני המלכים דמחצב הספירות.

אלא לצורך בירור המלבושים הנזכר. אבל ירידת הנפש רוח נשמה חיה יחידה לעולם הזה, לא לצורך עצמם ירדו אלא לסייע בביירוני מלבושיהם הנזכר - להסיר זוהמת הנחש מהם ולבררם להאירם ולזככם".

ביאור התורת חכם וסיעתיה בדברי הרש"ש

תיקון היום נקרא נשמות בערך מה שנתקן אתמול שנקרא כעת ספירות).

הקושי בביאור הזה

והנה לכאורה יש בזה קצת קושי, כיון שכתב הרש"ש בהגהת השמש שהבאנו לעיל - 'ולא כדברי השערי קדושה'. ומה שכתבו שרצה הרש"ש להסתיר זאת, צריך לכאורה עיון. שמדוע להסתיר שלא היה שבירה במחצב הספירות? הרי זהו לכאורה קל ופשוט יותר לומר שלא הייתה שבירה מאשר לומר שהייתה. ואני לא זכיתי להבין דב"ק וגם איני ראוי להשיג על דבריהם כלל. וכוון שכך אדום דסייג לחכמה שתיקה ומה גם בעניינים אלו.

ומכל מקום עדיין הוא ברור, וכן צריך לומר, כי לכל הדעות בדברי הרש"ש הרי שיש כאן שני סוגי מגמות בעבודה: בירור מלבושי הנפש המופיע בעיקר בשער נ' בע"ח, שביאר שם שזה עניין העבודה,

התורת חכם - מחצב הספירות שברש"ש הוא אצילות דנשמות בערכין

עוד רגע אדבר כי ראיתי דברי אלוקים עולים מן האר"ש, המה תלמידי הרש"ש הקדוש וסיעתם, שמהם חלקו על המסקנה העולה כאן מפשט דברי קודשו. והדברים אמורים במה שמרנא **הבן איש חי** כתב ב'סוד ישרים' בכמה מקומות, ובעיקר בקונטרס **סוד ישרים** (ח"ב סי' יג) אחר ששאלוהו אם יש בירור למחצב הספירות, והעתיק שם דברי איש אלוקים קדוש הר"א מני, שהביא דברי **התורת חכם** בכמה מקומות (דף עג ע"א ודף פא עמ' א), שאין שום נגיעה ונפילה במחצב הספירות, וכל כוונת הרב הרש"ש באמרו 'מחצב הספירות' היא לאצילות דמחצב הנשמות, שנקרא מחצב הספירות בערכין, כיון שהוא ממוצא בין מחצב נשמות לספירות, עכת"ד (וכן תמצא שכתב התורת חכם בדף ז' ע"ב שכל מה שנקרא נשמות וספירות הכל בערכין. שמה שצריך

ומאידיך תיקון עולמות העליונים שהרחיב בו בשער ח'. והרי, אף אם נקרא לאצילות דמחצב הנשמות בשם

מחצב הספירות, אין זה סותר למגמה הכתובה מפורשות בדברי האריז"ל בשער ח'.

האם אנחנו מבררים בעבודתינו, בירורים ממחצב המלאכים

שאינן לעבודתינו נגיעה במחצב המלאכים.

אמנם בהק' רחובות הנהר (ה' ע"ד ד"ה ואחר שנתברר ונתקן) כתב הרב: "אז נתקן אדה"ר ממחצב הנשמות להעלות מ"ן מביורוי ו"ק דזו"ן וכל שארית הביורויים ע"י מעשיו ומצוותיו ותפילותיו". ועל המילים "וכל שארית הביורויים" כתב השמן ששון (נדפס בסוף הע"ח מהדורת ישיבת החיים והשלום, דף סה) שהכוונה על מחצב המלאכים.

הרי שלדעת השמן ששון יש להבין שעבודת האדם כוללת בירורים גם ממחצב המלאכים, וזה אע"פ שבד"כ התבטאות הרש"ש כוללת רק מחצב ספירות ונשמות, ולא מלאכים.

עוד הוכיח זאת בעל השמן ששון ממה שכתב הרב בהגה' השמ"ש על ע"ח (ח"א שער יז סוף פ"ב אות ב) ששם כתוב מפורש: "כי מה שנתקן בבריאת העולם קודם ברוא אדם, היה א"ק ואבי"ע דמחצב הספירות. וכשנברא האדם בירר ותיקן והעלה שאר

הנה ממה שכתוב במבוא שערים (שער ב ח"ג פ"ח, דף טו ע"ד) אפשר היה להבין כי אין האדם מברר ע"י עבודתו ממחצב המלאכים. שכן כתב שם: "גם כל הנבראים והנשמות של הצדיקים כולם הם מבירור אלו המלכים, ובכל יום ויום הם מתבררין ע"י תפילותינו ועולין למעלה בסוד מ"ן ומתקנים ואז באים לעולם. ז"ס: 'כל ישראל בני מלכים הם'. וז"ס: 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף', שהוא גוף זה המעורב טוב ורע. גם המלאכים כולם כל הנבראים כולם שבשמים ובארץ כולם מכח אלו הברורים היו ואחר שנתבררו כל מה שהיה צורך להעשות מהם כל חלקי ד' עולמות אבי"ע, אח"כ נברא אדה"ר להשלים ע"י מעשיו ומצוותיו אשר בכח סגולת המצווה והתפילות לברר הביורויים".

והנה ממה שכתב "גם המלאכים כולם" מיד לאחר שתיאר את עבודתנו כמבררת מה שנשאר מהנשמות ולא כלל את יצירת המלאכים בכלל עבודת האדם, היה נראה לכאורה

ברכת המפיל ודלא כדברי ס' שערי קדושה".

הרי לנו כי תפקיד אדה"ר היה לברר גם ממחצב המלאכים, ולכאורה כך הוא גם לנו.

וכן ברור ממה שכתב בלשם (ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ג ענף יח) "כי בכל יום ויום אשר מברית העולם עד ביאת המשיח מתבררים בירורים רבים מהניצו"ק והשב"כ ומהם הוא המלאכים הנבראים בכל יום בסוד יוצר משרתים. שהם המלאכים הנז'". וביאר שם מראש כי כל זה ע"י מעשי המצוות דהאדם עי"ש.

המחצבים דנשמות ומלאכים וחושך. ואחר החטא חזרו ונפלו כולם, וגם במחצב הספירות הגיע הפגם כביכול אע"פ שלא נתקנו על ידו. ולא נשאר מתוקן ומבורר מכל המחצבים דספירות ונשמות ומלאכים, כי אם חלקי א"ק ואבי"ע הנוגעים ומתייחסים אל יום השישי דבריאת העולם. ומשם והלאה בכל יום מתבררים ועולים בירורים מכל חלקי פרטי פרצופי א"ק ואבי"ע המתייחסים לאותו היום ממחצבי הספירות והנשמות והמלאכים, כמבואר כל זה בטוב טעם בס' מבוא שערים ובס' עולת תמיד ובדרוש

שיטת בעל התניא ונפש החיים במטרת המצוות, ונקודת

מחלוקתם בכללות

נקראים לבושים אשר הנשמה מתלבשת בהן בג"ע וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצוות כדי שהמלבוש יהיה בשלמות. ועי"ש שהרחיב לבאר מה צורך ללבוש זה. וכן בלח' ע"ג ועוד ועוד.

והנה כתב אדמוה"ז בפר' ויחי (מו' ע"ד) כי כל זה דווקא בעוה"ז אך לימות המשיח מטרתן תשתנה. וזה לשונו:

"והנה כל עבודתינו בקיום המצוות בזמנה"ז להמשיך לנפש שתתעלה

שיטת בעל התניא במטרת עבודת האדם

מ"מ כל מה שאמרנו שיש ב' סוגי עבודות - תיקון חלקי הנפש, ועבודה לשם גבוה, זאת על פי המתברר בדברי האר"י ז"ל מפי הרש"ש ותלמידיו, אמנם נדמה כי אדמו"ר הזקן בעל התניא חולק בזה. שהנה בתורה אור פר' חיי שרה (טז ע"א) ביאר כי תכלית התשובה ומע"ט הוא שמהם יעשו הלבושים לנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה בג"ע. וכן ביאר בפר' מקץ (לב' ע"ד) כי המצוות

הרי לכאורה דברים ברורים בדעת אדמוה"ז ששני חלקי העבודות מחולקים לשני תקופות שונות. שעבודה עליה נאמר שהיא צורך גבוה הייתה בזמן אדה"ר קודם החטא ותשוב בימות המשיח. אמנם מזמן חטא אדה"ר עד ימות המשיח כל עבודת ה' אינה אלא לתקן מלבושי הנפש.

המקורות מהן שאב האדמו"ז את דבריו

ונראה לענ"ד שהאדמו"ז הבין כך מכמה מקומות בע"ח. הנה בשער נ' פ"ג כתוב: "וכשאדם נולד הנה אותו הנפש שלו צריכה לברר אותן הניצוצין המגיעין לחלקו שנפלו ממנה ע"י חטא אדה"ר בקלי" נגה, אשר זה כונת לידת האדם בעה"ז והבן זה. והנה ע"י המצות מבררת אותן החלקים שנפגמו ונפלו שם". א"כ משמע מכאן מפורשות כי תפקיד האדם לברר מלבושי הנפש ממה שנפל בעקבות חטא אדה"ר.

ובשער מט' פרק ה' כתוב: "והב' הוא מקלי" נוגה והוא כלול מיצ"ט ומיצה"ר מלאך ושד, ונקרא נפש הבהמית טו"ר. והנה זה הגוף האמיתי שהוא מקלי" נוגה שהוא לבוש אל הנר"ן אשר נקרא כתנות עור להיותו כלול מטוב ורע אחר שנתערב ע"י חטא אדה"ר צריך לבררו והוא נעשה ע"י התורה והמצוה. וזהו כל הפעולה

בעילוי אחר עילוי לאור באור א"ס ב"ה ותהיה הנפש צרורה וכו'. אבל תכלית השלימות של ימות המשיח בקיום המצוות ומעשה הקורבנות שיהיו הקרבנות כבשים ופרים וכו' ג"כ נכללים ומתעלים בעילוי אחר עילוי באור א"ס ב"ה. אך בזמן הגלות אי אפשר לנפש האדם להעלותם ולקשרם במקורם מאחר שהיא מקושרת בעצמה למטה. אבל לימות המשיח שיקוים ונגלה כבוד ה' וראו כל וגו'. שנשמות ישראל יהיו במעלה אז יהיה זמן קיום המעשה והעלאת הניצוצות שנפלו אפי' הבהמות, וכמו שהיה בתחילת בריאת העולם. שקודם שנברא האדם הראשון נא' ואדם אין לעבד את האדמה וגו' ואח"כ נעשה אדם ויניחיהו בג"ע לעבדה ולשמרה. אלא שאח"כ ויגרש את האדם וכו' כלומר שלא היה בבחי' אדם והוצרך לילך ולתקן את נפשו. ושלימות בחי' אדם הוא בימות המשיח שנאמר עליו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאוד. מא"ד הוא אותיות אדם. וכן ראשי תיבות אד"ם אדם דוד משיח, שבזמן ימות המשיח נשלם בחי' אדם ואזי הוא זמן היום לעשותם, זמן קיום המצוות בשלימות שיהיה הקרבת קרבנות כמצוות רצונך, משא"כ בזמן הגלות אין עשיית המצוות כרצונך ממש אלא לעילוי הנפש שיתקן בחי' אדם שלא יהיה 'ואדם אין לעבוד'."

הקושי לביאור זה

ומ"מ צריך לי עיון מה מבאר אדמוה"ז בעולת תמיד שער התפילה (דף ה ע"א) שכתב שם שקודם שחטא אדה"ר היו כל העולמות העליונים למעלה במקומם ואחר שחטא ירדו כל העולמות למטה ממקומם, ועניין ירידה זו כתוב שם שתכליתה כדי לברור המלכים וכו' עי"ש. ושם הדיון הוא לברור המלכים ולא ברור חלקי נפשות של אדה"ר שנפלו בחטאו.

לאדמוה"ז – גם תיקון העליונים הוא לצורך
דבקות האדם בבורא

עם זאת צריך לבאר שלדעת בעל התניא גם כשנאמר שהמצוות יתקנו עולמות עליונים אין זה אלא לצורך הירידה לתחתונים. שכן כתב אדמוה"ז בתניא (ליקו"א פ"י) שאף בני העליה שעבודתם אינה רק כדי לרוות נפשם הצמאה לה, אלא כדי להתחסד עם קונו ועבודתם צורך גבוה, עם זאת הבהיר שם הרב כי כל הבירורים שמבררים מנוגה להעלות מ"ן, הוא כדי להוריד מ"ד להמשיך אלוהותו ית' מלמעלה למטה להתלבש בתחתונים. וזאת ע"פ מה שביאר בפרק לו' שתכלית בריאת העוה"ז הוא שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, להיות לו ית' נחת רוח כד אתכפיא סט"א ואתהפך חשוכא לנהורא.

שעושיין ישראל עד ביאת המשיח ושם הוא סוד נפילת אפים מקום רגליה יורדת מות... ושם הוא נפילת אפים לברר משם הבירורין. והנה לא נתן הקב"ה תורה ומצות לישראל אלא לברר ולצרף ולהסיר הסיגים מהכסף שהם לבוש הנשמה וע"י כונת האדם בתורה ובמצוות נגמר לבוש נשמה כנזכר פרשת ויחי רכ"ז, וע"י התורה מזדכך נוגה דיצירה לבוש הרוח. וע"י מצוות מעשיות מזדכך נוגה דעשיה, ונעשה לבוש הנפש. ונמצא כי אלו הלבושים הנזכר פרשת ויחי אין פי' שנעשה מחדש ע"י תורה ומצוות. אמנם מתבררים מהרע שנתערבו ע"י חטא אדה"ר ונעשים חדשים ממש והבן והנה כפי מה שחסר לאדם להשלימו כך ימים קצבו לו".

הרי כאן דברים ברורים כי זהו כל עניין האדם בתומ"צ, לברר מה שנפל מאדה"ר בקלי', ולהחזירם למקומם לברור חלקי הנפש של כל אחד ואחד.

והנה לפי דברים אלו יש לומר כי מה שכתב האריז"ל בשער ח' (פ"ו דף לט ע"ד) "וכשנולד אדה"ר ע"י הזווג ההוא החזירה פב"פ ע"י מצוותיו ומעשיו אמנם מאז ולהלאה אנו צריכים לעשות כל הבחינות אפילו בחי' זווג אב"א על ידינו" זהו לאחר ימות המשיח.

מהתניא קדישא שאין עניין המצוות אלא רק הלבשת הנפש באורות היורדים מלמעלה. וזה לשונו בשער א' פ"ג:

"כן בדמיון זה כביכול ברא הוא ית' את האדם והשליטו על ריבי רבון כוחות ועולמות אין מספר, ומסרם בידו שיהא הוא המדבר ומנהיג אותם על פי כל פרטי תנועות מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו הן לטוב או להפך ח"ו".

ועוד הרחיב לבאר זאת שם בפ"ו: "אבל עיקרו של דבר כי הוא ית' ש אחר שברא כל העולמות. ברא את האדם אחור למע"ב בריאה נפלאה כח מאסף לכל המחנות. שכלל בו כל צחצחות אורות הנפלאות והעולמות והיכלין העליונים שקדמו לו. וכל תבנית הכבוד העליון בסדר פרקי המרכבה. וכל הכחות פרטים הנמצאים בכל העולמות עליונים ותחתונים, כולם נתנו כח וחלק מעצמותם בבנינו, ונכללו בו במספר פרטי כחותיו שבו... וזה כל האדם שכל כח פרטי שבו מסודר נגד עולם וכח א' פרטי מסודר השיעור קומה של כלל הכחות והעולמות. שמסודרים כביכול כתבנית קומת אדם... וכך המצות כולן. קשורין ותלויין במקור שרשן העליון בסדרי פרקי המרכבה ושיעור קומה של העולמות כולם. שכל מצוה פרטית בשורשה כוללת רבי רבון

עוד ביאר שם הרב בפרק לז' שגם תכלית שלימות ימות המשיח ותחיית המתים הוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי.

ולכן נדמה כי זהו מה שהרחיב והעמיק בעה"ת את דבריו בליקוטי אמרים בביאור הערך של המצוות כלפי הנפש, ולא ביאר מה עושות אלו בעולמות העליונים, שכן דעתו מפורשת בדעת האריז"ל שתכלית עבודת האדם היא לצורך מטה ולא לתיקון עולמות העליונים, כפי שכתב שם מפורשות.

ביאור עניינו של ס' נפש החיים עפ"ז

ועתה עצור במילין לא אוכל, דכיון דאתינן להכי, אפשר שיתגלה לנו סודו של ספר נפש החיים. שידוע ומקובל שספר זה נכתב כתגובה לתניא קדישא שכתבו אדמוה"ז. והנה המסתכל לכאורה יראה כי רבים יסודותיהם המשותפים כגון מה שנראה שהסכימו בשער הייחוד בעניין הצמצום ועוד. ואמנם א"כ מהי התגובה שבספר זה כלפי התניא?

ואם כנים דברינו דלעיל, נראה כי סודו של נפש החיים הוא בשורש שיסד בשער א' שדווקא אותו שם בראשונה וכפתיחה לספר, לבאר איך שכל עניינו של האדם בעבודת ד' ובמצוות הוא לתיקון הבריאה ועולמות העליונים, ולא כפי הנשמע

הבירור מדוע אותו אדם שעניינו לתקן המציאות כולה- גם העליונה - ברוא בגוף גשמי.

וזה לשונו שם: "ואם כי אופן התמזגות פנימיות היסודות שבנפש האדם אינם מושגים לחוש איך ומה. אמנם בהאיר אור התמזגות במנא דלהון יסוד העפר שורש הגוף, אזי הגוף מפיק לבר חיהון דשלש אמות א"מ"ש עפ"י פעלו כמבואר בזוהר וארא הנ"ל. וכח התמזגות שרשין דג' יסודי אר"מ, הן המה שרשים שמהם נמשכים כל פעולו' הגוף. אך המה נסתרים ואינם מושגים: ואף גם כאשר רואים אנחנו פעולות הגוף הנמשך מהתמזגות הד' מרות, הנה אין היסודות נגלות לנו לחוש, רק מהפעולות הנגלות לנו נוכל לתפוס ערך התמזגותם ברוחניות כמבואר בזוהר יתרו בפסוק ואתה תחזה ותקוני זוהר ז"ת. ולזאת אמרו בזוהר וכתבי האריז"ל, שצלם מבחי' עלמין סתימין, ודמות מבחי' עלמין דאתגליין. גם מאמרם שצלם דוכרא, ודמות נוקבא והוא כח פועל ונפעל - וזהו בצלמנו כדמותנו. כמו שהקב"ה נסתר מצד עצמותו ולית מחשבה תפיסא ב'י. רק מצד פעולותיו הטובות נגלה לנו טובו בכל מילי דמיטב, כן הנפש רוח נשמה שבאדם אינה מושגת למחשבה רק עפ"י פעולותי' ע"י הגוף. ואף גם זאת אין

כחות ואורות מסדרי השיעור קומה... ובעשות האדם רצון קונו ית"ש ומקיי' באיזה אבר וכח שבו אחת ממצות ה'. התיקון נוגע לאותו עולם וכח העליון המקבילו. לתקנו. או להעלותו. או להוסיף אור וקדושה על קדושתו מחפץ ורצון העליון ית"ש. כפי ערך ואופן עשייתו. ולפי רוב ההזדככות וטהרת קדושת מחשבתו בעת עשיית המצו' המצטרפת לטובה למעשה העקרית. וכפי ערך מדרגת אותו העולם והכח עליון. ומשם נמשך הקדושה וחיות גם על אותו הכח של האדם שבו קיים מצו' בוראו המכוונ' נגדו. וכאשר קיים כל המצות בשלימות בכל פרטיהם ודקדוקיה' בעיקר המעשה. ונוסף עליהם הצטרף עוצם טהרת וקדושת המחשבה. הרי תיקן כל העולמות והסדרים העליונים. ונעשה כולו בכל כחותיו ואבריו מרכבה להם ומתקדשים מקדושתם העליונה. וכבוד ה' חופף עליו תמיד".

עפ"ז מבוארת סיבת הגה' המהרי"ץ - לענות על הנשמע משער נ' שבע"ח

אמנם לגבי מה שכתוב בע"ח שער נ' שהאדם לא נברא אלא כדי לתקן מלבושי הנפש, נראה שלזה באה הגה' מהרי"ץ שבשער א' באריכות כ"כ גדולה, כיון שבה רצה לבאר שאין הכוונה שזו תכלית האדם, אלא זהו

עבודת האדם בעולם, שזה לפי דברי נפש החיים- לצורך גבוה.

מחלוקות בעה"ת ונפה"ח נובעות מהמחלוקת בדבר מסרת עבודת האדם

ועתה אם כנים דברינו הרי שמוכן מדוע נחלקו בעה"ת ונפה"ח בכמה ממחלוקותיהם כפי שנראך כדוגמא בעניין לימוד תורה לשמה. שהנה בעניין תכלית לימוד התורה ושיאו המתבטא בלימוד תורה "לשמה", ביאר בעה"ת (ליקו"א פ"ה) כי 'לשמה' הוא קישור נפשו לה' ע"י השגת התורה איש כפי שכלו. שכן זוהי סגולת התורה דווקא, שע"י ששכל הלומד מקיף את שכל התורה שהיא שכלו ורצונו ית' שכך יהיה הדין במקרה כזה וכזה, הרי ששכלו של האדם דבק בשכלו ורצונו ית' דבקו נפלאה שאין כדוגמתה.

והנה דברים אלו מתאימים ונמשכים עם מה שהראנו לעיל במגמת בריאת העוה"ז והאדם, להיות לו ית' שכינה בתחתונים, ולשם כך המצוות להיות מקיפות את האדם באורו ית' ולתקן מלבושי נפשו בדוגמא עליונה.

מאידך דעת נפש החיים (שער ד פ"ג) ש'לשמה של תורה' היינו התרחבותה וגילוייה של חכמת התורה בעולם. שכך היה רצונו ית', שע"י כך יהיה האדם נוטע שמים ויוסד ארץ כפי

רואים אותה רק מושגת מציאותה, כמ"ש רז"ל (ברכות י' ע"א). הני חמשה ברכי נפשי וכו' מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף הנשמה רואה ואינו נראית. ועיין תומר דבורה שע"ז סובב כל דברי קדוש ה' הרמ"ק ז"ל כמ"ש פ"א בהתחלתו, וז"ל: 'האדם ראוי שידמה לקונו ואז יהיה בסוד הצורה העליונה צלם ודמות, שאלו ידומה בגופו ולא בפעולו' הרי הוא מכזיב הצורה עכ"ל: וזהו מה שכתוב בע"ח שעיקר ירידת הנשמה להגוף הוא לברר בחי' הצלם".

היינו שהאדם ברוא מצורה צלם וגוף. ואותו צלם הוא הנמשך בהשתלשלות כל העולמות מלמעלה למטה, מג' אותיות דשם הוי"ה - יה"ו, כאשר גילויים הוא בה' אחרונה, שהיא בהשתלשלות באה עד כנגד יסוד העפר מד' יסודות תחתונים.

והנה, כיון שפעולת הצלם והתרכבותו אינה נכרת, אלא דרך פעולתו בגוף, לכן האדם ברוא מצלם שפועל בגוף שהוא כנגד ה' אחרונה. וזו א"כ כוונת האריז"ל שהאדם ירד לגוף על מנת לברר את הצלמים, כי ללא ירידתו של הצלם לגוף לא יוכל לבררו, משום שלא תהא ניכרת פעולתו והתרכבותו. אמנם זוהי הסיבה מדוע האדם שמורכב מצלם וצורה ירד לעולם הגופני, אך אין זה קובע מהי תכלית

שהרחיב זאת שם מאוד. וזה כמובן האדם לצורך גבוה לתיקון עולמות בהתאמה למה שביאר בתכלית עבודת העליונים.

סיכום

א. כבר המקובלים הקדמונים נחלקו במהות עבודת האדם וקיום המצוות אם היא באה לשם תיקון האדם (מהר"ל) או לתיקון עולמות העליונים (עבודת הקודש).
 ב. לאריז"ל מטרת מעשי האדם לברור הנצוצות הקדושים מז' מלכים שבבריאת העולם וממה שנפל מחטא אדה"ר.

ג. אמנם לכאורה ישנה סתירה בדברי האריז"ל במטרת העבודה הזו הנדרשת מהאדם. שפעם כתוב שזה לצורך תיקון הנפש (ע"ח שער ג, שערי קדושה) ופעם שזה לתיקון עולמות העליונים (שער ח, מבוא שערים).

לכן:

- 1) הכרעת הרש"ש ששתי המגמות קיימות גם תיקון הנפש וגם תיקון העולם.
- 2) דעת בעל התניא שבעוה"ז המטרה לתיקון הנפש ובימות המשיח גם תיקון העולמות העליונים (אף שגם זה לצורך ירידת השכינה בתחתונים).
- 3) לבעל נפש החיים משמע שכל מטרת העבודה רק לצורך תיקון עולמות העליונים (אע"פ שגם הנפש נתקנת אגב זה).